

CEITHIR COMHRAIDHEAN

CEIST NAN CEIST.

Le Donnachadh MacIain, Ile.

AN EALDHAIN UR.

Le Coinneach MacDhomhnaill, Cunndain.

GAOL AGUS DUTHCHAS.

Le Iain R. MacGille na Brataich.

COINNEACH BEAG AGUS DOMHNULL BAN.

Le Donnachadh MacDhomhnuill, Leòdhas.

AN COMUNN GAIDHEALACH,

212 Sràid West George, Glascho.

1931.

National Library of Scotland

B000543147

CEITHIR COMHRAIDHEAN

CEIST NAN CEIST.

Le Donnchadh Maclain, Ile.

AN EALDHAIN UR.

Le Coinneach MacDhomhnaill, Cunndain.

GAOL AGUS DUTHCHAS.

Le Iain R. MacGille na Brataich.

COINNEACH BEAG AGUS DOMHNULL BAN.

Le Donnachadh MacDhomhnuill, Leòdhas.

A' Phris, Se Sgillinn.

AN COMUNN GAIDHEALACH,

212 Sràid West George, Glascho.

1931.

A. LEARMONTH & SON,
Printers,
9 King Street, Stirling.

CEIST NAN CEIST.

LE DONNCHADH MACIAIN, ILE.

(A' cheud duais, Mod 1929.)

MAIRI MHOR—(*Ag obair feadh an tighe 's i a' bruidhinn ri the fhéin*)—Tha mi cho sean 's a tha mi, 's chan eil mi latha na 's sine, ach air mo bhoineid gu'n do rinn mi obair latha 'n diugh nach do rinn mi a leithid an dà latha so. Esan 's a cheistean! Nach robh mi cho searbh dheth 's a bha mi riamh de mo sheana bhrògan. 'G am ruith do Choinne-nan-Ceist ceart mar a ruagas an cibeir ruadh 's a chuid chon truaghan caora a steach do'n fhang. Ach mo ghille math! “Rinn mi an gnothach ort an diugh, mar thubhairt an sionnach ris a' choileach dhubb.”

Och, a chlann bheaga 's a dhaoine móra, nach ann agamsa tha an t-aobhar air bhì taingeil! Gu siorruidh tuille cha bhì mise 'n am chulaidh-mhagaidh agaibh a' gàireachdaich air a h-uile facal a thuiteadh o'm bhilean, uibhir agus gu robh móran feala-dha is làn-aighear r'a fhaotainn ann an ceistean beannaichte na *caraisde*. Thachair an Ceistear, Alasdair sgiobalta fhéin, orm an diugh 's a' mhaduinn air cùl a' chnuic bhig is mi tighinn as a' bhlàr mhòna, agus o'n a bha an t-ám 's an t-àite cho freagarrach 's gun chù no duine 's an éisdeachd, thairg mi dha cearc-nan-eun

air bhann gu leigeadh e leam cead mo chois, saor o choinne-nan-ceist. Bha iomadh och is ach aige ach air an deireadh thall strìochd e agus, a nis, a phaisdean, gheibh an Ceistear cearc-nan-eun le fùchdan fàilte 's gheibh Màiri Mhór fois!

(*Suidhidh Màiri gu socair 's i pasgadh a làmhnan. Thig buille chruaidh do'n dorus. Màiri ag éirigh 's i bruidhinn rithe fhéin*)—Och, Och, fois! An dubhairt mise fois 's nach b'aithne dhomh riamh aona-chuid fois no clos! (*Fosglaidh an dorus*).

AN CEISTEAR—A bheil thu stigh, a Mhàiri, a ghalad?

MAIRI—Tha mi, Alasdair. Thig a nuas is dean suidhe.

AN CEISTEAR—Agus dé mar tha thu a' cumail, a Mhàiri?

MAIRI—Tha dùil agam nach d' éirich driod-fhortan 's am bith dhomh o mhaduinn, is bhiodh e dàna dhomh bhi a' gearan (tapadh leatsa) cho fada 's a cheadaicheas an Cruith-fhear dhomh bhi gluasad. Tha mi an dòchas nach eil car cearr ort fhéin, Alasdair, ged is beag a shaoil mi nach bitheadh tu air tòir na circe brice cho èasgaidh.

AN CEISTEAR—Tha mise, taing do'n Fhreasdail, an còir a' chothroim, gu robh math agadsa, a Mhàiri.

MAIRI—Nach mi tha toilichte gu'n d' thainig thu, Alasdair. Cuidichidh tu leam greim fhaotainn air a' chirc bhrìc. Tha i cho cuthaich an drasda 's gu saoiladh tu gu robh an dashalladh aice, mar a bha aig MacAoidh na Ranna, 's gu robh fhios aice gu robh mi an dùil dealachadh rithe.

AN CEISTEAR—Cearc bhreac na dunach! Chan e aona-chuid cearc dhubh no dhonn a thug mise 'n rathad so an diugh ach mo chogais is mo dhleasdanas.

MAIRI—Ha, ha! Nach dubhairteadh riut! “Co shaoileadh gu robh laogh 'sa ghamhainn.”

AN CEISTEAR—Chan 'eil baotharachd a chum éifeachd, agus tha e mar fhiachaibh ormsa m'fhacal saor a bhi agam nach do rinneadh dearmad ortsa seach aon de'n fheadhainn eile.

MAIRI—O shìorruidh!

AN CEISTEAR—Ciod e tha an t-Seachdamh Aithne a toirmeasg dhuinn, a Mhairi?

MAIRI—O rìgh! Fhearaibh 's a dhaoine! Nach e sin an gnothach a' cheist sin fhaighneachd dhiomsa an deidh na thachair eadar thu fhéin is mise air cùl a' chnuic bhig air moch eiridh mhaduinn an diugh!

AN CEISTEAR—Ged bha mise cho socharach 's gu'n do cheadaich mi dhuit fuireach á Coinnean-ceist, gidheadh, chan eil mi a' tighinn an cois m'fhacail air dhoigh 's am bith le tighinn agus na ceistean a chur ort air clach-an-teintean agad fhéin.

MAIRI—Obh, Obh! A chiall O! “B'e sin mo losgadh 's gun mo chur air teine.” Chan eil ann dhomhsa ach “O'n droighinn gus na dreasan.” Dìreach “bata fada, cam, agus bata cam, fada.”

AN CEISTEAR—So agad ma ta, ceist bheag fhurasda—Ciod e crìoch àraid an duine?

MAIRI—(*Gu frionasach*)—Tri chàird anairt is da dhéile giubhais.

AN CEISTEAR—Ud, Ud! Nach e sin a' chainnt, a Mhairi!

MAIRI—Cainnt ann no as 's e sgailc-mhullaich na firinn a th'ann co dhiubh, mar is math tha fhios agad is a liuthad faireiridh aig an robh thu.

AN CEISTEAR—Saoil thusa ma tà, a Mhàiri, a bheil fhios agad ciod e tha an Ceathramh Aithne ag iarraidh ?

MAIRI—Muire tha, a ghaolaich; barrachd 'sa gheibh i! Tha, mo chreach, sin seachad oirre tuille. Chan eil ann an diugh ach bàtan, carbadan, cleasan, iomairt, cluiche 's peasanachd de gach seòrsa, mar gu'm biodh gach duine air bàinidh airson a' bhuille-bhàis a thabhairt do'n t-Sàbaid mu chlàr-an-dealain agus cur as di air fad. Mo thruaigh! Mo thruaigh! C'aite bheil sàmhchar is suaimhneas an Domhnaich a nis? Is cuimhne leamsa an uair a bha mi am chaile bheag nach robh a chridhe againn dol do'n tobair airson cuinneag uisge air latha na Sàbaid ged a robh muinntir an tìghe air tràsgadh le pathadh. "As a so suas" theireadh m'athair gu stòlda, "cha dean sibh dearmad air gach goireas is deireas de'n t-seorsa sin a sholar gach Sathurna." Ach an diugh nach ann a chi sinn am foirbheach caol a' tarruing uisge na crannaige as an fhuaran air Dia-domhnaich! An tuathanach gallda le charbad-each a' gleadhraich 'sa straihlich a sìos an rathad mór. Cibeirean a mach ri leitir nam beann a feadalaich 'sa rànaich mar nach robh latha eile ri tighinn. Uaislean an Tighe-mhóir le'n carbad theinidh a' falbh do'n t-searmoin; "tethfuar" 'na shuidhe 's an. . . .

AN CEISTEAR—Chauffeur, a Mhàiri! Chauffeur!

MAIRI—Seadh, seadh, ‘tethfuar’; nach e sin a thubhairt mi! Na abair thusa, Alasdair, big ris an eun gus an tig e as an ubh! Agus mar bha mi ag radh; ‘tethfuar’ ’na shuidhe ’s an toiseach, làmh aige ’s an stiuir agus an làimh eile a sior phlùchadh bolg na dùdaiche uamhasaich tha an sud, o’n a dh’fhalbhas e gus an till e mar gu’m biodh e air bàinidh fios a leigeil do’n t-saoghal uile cho furasda ’sa tha e dhasan an Dòmhnach a bhriseadh.

AN CEISTEAR—Tha mi ag aideachadh, a Mhàiri, nach ’eil agad ach cnaimh droma na firinne anns a h-uile facal a thubhairt thu, ach chan e sin freagairt na ceiste.

MAIRI—Ciod e’s fheairde dhuitsa na dhomhsa bhi luaidh air na nithean tha an Ceathramh Aithne ag iarraidh agus fhios againn ’n ar cridheachan gu bheil na ceart nithean sin air an diùltadh agus air an toirmeasg dhi le cleachdaidhean na dùthcha.

AN CEISTEAR—Droch cleachdaidhean gun teagamh; ach is e na daoine òga, amaideach is coireach.

MAIRI—“ Chan ann am Bód uile tha’n t-olc,” agus is e mo mhór bharail-sa gu bheil iomadh spalpanach feusagach ’nam measg a thainig gu aois is inbhe. Daoine crìochnaichte bu chòir bhi aig tuigse ’s aig ciall agus càch a theagasg gu stuamachd is measarrachd; ach, mo chreach, an aite sin nach ann a chithear iad a’ geadais ris na gòragan truagha sin á Glaschu, na “ Flabbaran ” mar a theirear riutha.

AN CEISTEAR—Flappers!

MAIRI—(*Gu crosda*)—Nach e sin a thubhairt mi! Na bi thusa ag aithris-bheulain ormsa,

Alasdair. “Cha deachaidh ceann riamh air Tigh-a-mhagaidh.”

AN CEISTEAR—Och, gabh mo leisgeul, a Mhàiri. Cha robh sion agam foidhe; ach nach treun leatsa nach 'eil am ministear a' cur gùn-odhar na h-eaglaise air a' ghràisg ud!

MAIRI—Am Ministear! An duine laghach. Gu dearbh chan eil farmad agam ris. Nach 'eil e gun tàmh gun fhois a' breabadh 's a smùideadh na crannaige ag innseadh an call 's an cunnart dhoibh; ach bhiodh e cho math dha “bhi tumadh a chorraig 's an luaithe.” Daoine gheibh blas air sòlasan saoghalta chan ann “gun fhuaim greinge” a ghabhas iad aonachuid tilleadh na iompachadh.

AN CEISTEAR—Glé cheart, a Mhàiri.

MAIRI—Cho ceart 'sa ghabhas e bhith! Nach fhaic thu (chan ann a choimeas duine ri beathach) gach spréidh agus treud a gheibh blas aon uair air gart is gann gu'n gabh iad cumail as tuille, ged is iomadh uair a ni iad coire orra fhein le bhi sàsachadh an ciocras tuille 'sa chòir. Tha dùil agam fhéin nach 'eil daoine air an talamh cho sàraichte ri na buachaille.

AN CEISTEAR—(A'seinn)—

“'Si obair na dunach a' bhuachailleachd,
Seach obair a chunna na chuala mi;
Gur mór a ghabh mi de fhuath oirre
'S mi fuar am fasnadh cruaidh mhòna.”

MAIRI—B'fhìor dha sin, theid mise 'n urras! Nach fhaic thu, gu ruige na cearcan agam, cha ghabh iad cumail á cron. Cha luaithe bheir an tàilleir bochd cùl a chinn ris a' ghàradh na tha iad a stigh 'g an criadh is 'g an cluaid-

eachadh fhéin mar gu'm biodh iad a' gabhail tlachd mór ann a bhi deanamh gach milleadh air na geadan is urrainn dhoibh.

AN CEISTEAR—Tha toil-inntinn aca ann an deanamh an uile, mar gu'm b'eadh.

MAIRI—Dìreach! Tha iad air am bruideadh leis a cheart bhruideig a tha bioradh 'sa buair-eadh na gràisg ud eile gu bhi truailleadh gach reachd is riaghailt air ghaol bhi sàsachadh an càil 's an ciocras mi-nadurra air sòlasan faoine anns nach 'eil math 's am bith ach móran coire 's croin. Chan 'eil fhios agam de tha an saoghal so tighinn g'a ionnsuidh idir. Tha daoine an déidh am “maidean a leigeil le sruth.”

AN CEISTEAR—Thaining iomadh caochladh air an t-saoghal o'n bha thu fhein is mise òg, a Mhàiri.

MAIRI—(*A' toirt godadh air a ceann*)—“Chan eil carraig air nach caochail sruth” is chan eil sinn cho sean 's nach deanamaid maorach fhathast.

AN CEISTEAR—Dheanadh ri reothairt, ach cha dean ri conn-traigh.

MAIRI—(*A' tabhairt osann aisde*)—Och, Och, Alasdair! Saoilidh mi gur ann an dé bha thu fhéin is mise a' dol do'n sgoil combha.

AN CEISTEAR—(*A' tarruing a chathrach rudan beag na's dluithe do Mhàiri*)—Och, a Mhàiri! Nach minig mi cuimhneachadh air na laithean sona sin. A bheil beachd agad air an latha phòg mi thu an uair a thuit am bad shobhrachan ort anns an linne dhuibh?

MAIRI—(*A' suathadh a sìrilean le neapaicin*)—Gusiorruidh cha téid an latha sin air di-chuimhn.

Nach 'eil na sobhraichean agam fhathast gu gleidhteach, eadar duilleagan a' Bhiobuill; ach tha thusa is mise, Alasdair, 'n ar n-aonarain bhochd air seachran air a cheile, dìreach mar a thuirt am facal—"An cù suas 's am fiadh sìos."

AN CEISTEAR—(*A' tarruing crioman beag eile na's dlùithe*)—"Is fearr treabhadh anmoch na gun treabhadh idir."

MAIRI—"Is fhasa càl fuar a theòdhadh na càl ùr a dheanadh."

AN CEISTEAR—(*A' tighinn na's dlùithe*)—Tha tighinn fodham ceist eile chur ort, a Mhàiri.

MAIRI—(*A' teannadh air falbh gu grad*)—Ceist fhad' ort! Nach 'eil mi seachd searbh dhiubh.

AN CEISTEAR—Ach is i so Ceist nan Ceist!

MAIRI—"Cluinneam thu," mar thuirt Calum bodhar ris a' chuthaig.

AN CEISTEAR—Tha druim an tighe agamsa air fàilneachadh. Tha am maide-droma ag aomadh. Feumaidh e lànain ùr airson a neartachadh. Tha spàrr agam fhéin agus tha mi a' faicinn gu bheil an leth-spàrr eile agadsa. An cuir thusa do spàrr-sa ri mo spàrr-sa chum is gu'n dean sinn lànain ùr do'n tigh?

MAIRI—Ma ta, Alasdair a ghràidh, is mise chuireas, le fùchdan fàilte, agus fuaighidh am ministear beannaichte dhuinn iad ri a cheile, le tàirngnean nach meirg!

AN CEISTEAR—Mar thuirt mo laochan, Donnchadh Bàn—

"Le cùmhnantan teann 's le banntaibh daingean
Le snaim a dh'fhanas 's nach tréig."

(*Beiridh iad air làmhnan a chéile.*)

AN EALDHAIN UR.

Le COINNEACH MACDHOMHNAILL (Nach Maireann), Cunndain.

(An dara duais aig, Mòd 1929.)

IAIN OG—Beannaich romham. A' bheil duine a stigh ?

ROB MOR—Tha, agus tha mi glé thoilichte gu'n d' thainig thu oir tha mise an so leam fhein.

IAIN OG—Tha thu ann ad bhantraich an nochd, a' bheil ?

ROB MOR—Tha : dh' fhalbh a' bhean agus Seonaid NicCoinnich gu Comunn nam Ban.

IAIN OG—Dh' fhaidte nach misde na mnathan an comhairle a chur cuideachd an dràs d agus a rithist.

ROB MOR—Chan urrainn dhomh dad a ràdh mu dheidhinn sin. Is math leam gu'n do thogair thu tighinn, oir bhithinn glé aonaranach an so leam fhéin.

IAIN OG—Pif ! Cha dean sin dolaidh oirbh. Coimhead ormsa a tha fuireach leam fhéin a ghnàth, agus cha do ghearain mi riamh air cianalas.

ROB MOR—Ged tha, tha mise a' cantainn riut nach 'eil e ceart do dhuine 'sam bith a bhi fuireach ann an tigh leis fhéin, gu h-àraidh neach aig a' bheil fearann agus a dh' fheumas obair a muigh agus a stigh a dheanamh. Ge

b'oil le 'dhùrachd theid an dara h-aon diubh air ais agus bithidh a' bhuil air fhéin aig a' cheann thall.

IAIN OG—Thug mise greis mhath air deanamh air mo shon fhéin ma ta, agus chan 'eil umhail agam gu bheil mi fhéin a' dol air ais, no mo chuid a' dol a dholaidh ann an dòigh 'sam bith.

ROB MOR—Cha ruig thu leas sin innseadh dhomhsa. Na'n robh thusa air bean fhaighinn an deidh bàis do mhàthar bhiodh loinn ort fhéin an diugh nach 'eil ort, agus maoin ann ad stòr nach 'eil ann.

IAIN OG—Tha sin dìreach a reir na té a bhiodh innte. Dh'fhaoidte gur ann a chuireadh i as dhomh an ùine ghoirid le ana-caitheadh agus cion na céille.

ROB MOR—Is ann glé thearc a gheibh thu té mar sin an tìr do dhùthchais, agus ma theid thusa gu Galldachd a shireadh mnatha chan fhèarr na sin a thoillean tu.

IAIN OG—Cumadh sibhse oirbh agus chì sibh bean-tighe agamsa a dh'aithghearr; té nach iarr a breugadh agus nach fheum a brosnachadh.

ROB MOR—Is cinnteach gu robh ise air a dealbhadh ann an glamus duit fhéin; oir thatar a' gearan air searbhantan an latha diugh nach 'eil iad idir cho umhail, no cho èasgaidh, agus a bu chòir dhoibh a bhith.

IAIN OG—Cha bhi an té a tha mise an dùil fhaighinn an eisimeil có a chi a dealbh no a cleachdaidhean, agus chan 'eil ni ris nach cuir i a làmh.

ROB MOR—Dh'fhaoidte gu'n éirich thu maduinn air choir-eiginn agus nach bi agad ach an gad air an robh an t-iasg. Bidh ise

an déidh imrich a dheanamh gu ceann eile na dùthcha agus thusa air do mhealladh cho mór agus a bha thu an dùil a bhi sona.

IAIN OG—Theid mise an urras dhuibh nach tachair sin. Searbhanta earbsach, sgiobalta a bhios innte, agus cha bhi agam ri dheanamh ach mo mheur a thogail agus theid ise gu obair gun dàil.

ROB MOR—Is ann duit a rug an cat an cuilean.

IAIN OG—Cha do rug, ach rug mór-innleachd an latha diugh dhomh e.

ROB MOR—Chan 'eil easbhaidh innleachd ann an diugh ; ach cha dean sin obair tigheadais, no tigh a réiteachadh.

IAIN OG—Ni, a cheart cho math agus a dheanadh do chomh-chreutair e, leis na h-innealan goireasach a tha aca.

ROB MOR—Gun teagamh tha na h-innealan pailt gu leòr, agus cha bheag am breitheanas iad do chuid. Cha ghabh iad fois na Sàbaid fhéin leo.

IAIN OG—Chan iad na h-innealan is coireach ri sin, ach an fheadhainn a tha 'g an cur gu droch fheum.

ROB MOR—Bha an saoghal móran na b'fhearr agus na bu shona an uair nach robh na h-innealan ùra ann idir.

IAIN OG—Cha chanadh sibh sin na'm faiceadh sibh an sealladh-inneal a chunnaic mise an Inbhirpheofharain bho chionn ghoirid, agus a h-uile h-aon diubh air a ghleusadh leis an dealanach.

ROB MOR—Tha mise faisg gu leoir orra ma ta. Bu docha leam obair an tìghe a dheanamh leam fhéin, lapanach agus mar tha mi, na dhol an eisimeil an dealanaich.

IAIN OG—Pif! Tha e aca a nis fo cheannsal agus chan 'eil ni de chunnart ann; agus tha mi fhéin dol a thoirt an dealanaich a steach gu mo chobhair le obair na fàrdaich.

ROB MOR—O, a bhalaich! Feuch nach gabh thu aithreachas. Cia mar a tha thu an dùil a dheanadh an dealanach do chobhair?

IAIN OG—Ni, ann an iomadh rathad. Ni e teine agus ni e solus, ni e am muidhe a chur mu'n cuairt agus cha bhi e fada toirt leis an ime. Ni e an tigh a sguabadh agus na soithichean a nigheadh. Buailidh e an t-arbhar, gearraidh e na sneupan, bleóghnaidh e an crodh; agus chan 'eil an sin ach beagan de na ghabhas deanamh leis.

ROB MOR—B'e an t-iongantas e da-rìreadh!

IAIN OG—An uair a gheibh mise e air a shocrachadh ceart anns an tigh thig sibhse a nall a choimhead orm agus chì sibh an t-sochar mhór a bhios ann—esan gu bitheanta ag oibreachadh agus sinne 'nar suidhe ag amharc air.

ROB MOR—Faodaidh mi sin; ach cha mhór ciataiche a ghabhas mise dhe do thigh mur cluinn mi ann ach farum inneile. Bu docha leam gu mór srann na cuibhle shnìomha a chluinntinn ann agus crònan mnatha ris an t-snìomh.

IAIN OG—Cha ruig a leas easbhuidh ciuil no seanachais a bhi oirbh. Bidh am bocsa-cagar air sgeilp ri bhur taobh agus cluinnidh sibh bhuaithe a h-uile naidheachd agus ceòl as annasaiche na chéile eadar so agus baile mór Lunnainn.

ROB MOR—B'e sin an ceòl gun bhlas a thig á sgòrnan tùchanach bocsa. Chan 'eil an

t-inneal sin ann a chuireas fonn air ceòl coltach ri guth mhic an duine.

IAIN OG—Tha sibh ceart an sin. Chan 'eil ni ann as taitniche leam fhein na bhi ag éisdeachd ris na h-òighean a bhios a' seinn aig na Mòid gach bliadhna.

ROB MOR—Thachair e dhomh. Cluinnidh tu an sin an guth beò air a ghleusadh aig airde, agus cha toir *organ* no *piano* bàrr air gu bràth.

IAIN OG—Chan e an guth a mhàin a shaoileas neach a bhios ri seinn ach a' cholunn gu léir, an aghaidh a' lasadh le aoibh agus na sùilean a' dealradh leis an t-sunnd a tha anns a' chridhe.

ROB MOR—Thubhairt thu na bh'air. Bha pròis orm fhein gu'n d'fhuair Seonaid NicCoinnich duais airson seinn aig a' Mhòd mu dheireadh.

IAIN OG—Thoil i e cuideachd. Is math a thig e dhith dol a sheinn le a giùlan modhail. Ach an cuala sibh mu'n inneal neònach eile a thainig a mach bho chionn ghoirid? Inneal a bhruidhneas leis fhéin.

ROB MOR—Cha chuala, agus is gann gu'n urrainn dhomh sin a chreidsinn bhuat.

IAIN OG—Ged tha is i an fhìrinn ghlan a tha ann, agus cuiridh e am biadh air bhur beulaibh air a' bhòrd.

ROB MOR—Seadh Iain, cha robh thu riamh gun do bhraich 's a mhuileann. C' ainm a tha aca air an inneal annasach sin?

IAIN OG—Their iad "Robot" ris.

ROB MOR—"Robot!" Tha mi gle dhuilich gu'm biodh ainm cho coltach ri m' ainm fhéin air ni de a leithid.

IAIN OG—Inneal feumail a tha ann, a dhuine. Tha e ag obair aca anns na tighean-aogigheachd

an Lunnainn agus an uair a phàidheas sibh e an déidh bhur bidh fhaighinn bhuaithe bheir e taing dhuibh cho oileanach ri aon ghille coise a chunnaic sibh riamh.

ROB MOR—Cha b'fhuilear leam e. Innealan mi-chneasda a tha annta.

IAIN OG—Tha mi fhéin a' togairt a h-aon diubh fhaighinn. Bhiodh e feumail dhomh mu'n tigh, agus am bòrd agam a fhrithealadh 's na soithichean a thogail air falbh dheth.

ROB MOR—Obh, obh, Iain, cha mhór nach 'eil thu a' toirt gàire ormsa leis cho gòrach agus a tha thu. Nach bitheadh e móran na bu ghlice dhuit bean fhaighinn a dheasaicheadh do bhìadh, agus a fhrithealadh do bhòrd?

IAIN OG—Tha e glé fhuasda dhuibhse sin a chantainn, ach theagamh nach tig an còta-gearr cho math do na h-uile fear agus a thàinig e dhuibhse.

ROB MOR—Thig an còta-gearr math gu leoir dhuit-sa cuideachd ma chuireas tu ort ceart e. Gille làidir, sgairteil coltach riut nach 'eil móran seachad air dà fhichead bliadhna, carson a bhiodh tu an imcheist mu dheidhinn, agus iomadh caileag bhòidheach anns an nàbaidheachd a dheanadh bean mhath dhuit na'm biodh meas agad air té dhiubh.

IAIN OG—Ciod e am math a ni sin dhomh mur a bi meas aice-se ormsa? Agus eadar mi fhéin agus sibh fhéin is e tha an sin rud a tha a' fairtleachadh orm a dheanamh a mach.

ROB MOR—Thig ort sin fhoighneachd mu'n dean thu a mach ceart e. Tha mi a' samhlach-

adh gur i Seonaid a tha 'na d' aire 'n dràs d oir is tric leis a' bhean agus leam fhéin a bhi 'ga do chur suas rithe.

IAIN OG—Agus a' bheil i 'ga ghabhail gu dona ?

ROB MOR—Is fhada bhuaidh a ghabh i. Chan 'eil ainm a chluinneas i as motha a chuireas de ghean oirre.

IAIN OG—A thaobh is nach 'eil an so ach mi fhéin is sibh fhéin, ma ta, is ceart cho math dhomh tighinn a mach leis. Tha an tigh agam an ìre mhath an òrdugh agus an uair a bhios e ullamh bidh a h-uile goireas a tha a' dol an diugh agam ann ; agus tha mi nis airson bean laghach, shnasail fhaighinn a rachadh 'na cheann. Mu'n d'fhàg mi an tigh chuir mi romham Seonaid a choinneachadh air an rathad dhachaidh bho Chomunn nam Ban agus gu'm biodh e air no dheth an nochd, na'm faighinn an cothrom.

ROB MOR—Sin mar a bhruidhneadh tu gu duineil ! Agus an uair a dhealaicheas i fhéin agus a' bhean bidh deadh chothrom agad air a' chùis a chur ceart air an rathad dhachaidh leatha.

IAIN OG—Cha b'urrainn a bhi na b'fhearr ! Agus ma theid an gnothuch leam cha bhi farmad agam ris an rìgh air a chathair.

ROB MOR—Chi thu gu'n téid e leat cho math 'sa dh'fhoghnas oir bidh mise 'cluinntinn aig uairean roinn de'n t-seanachas a bhios aig Seonaid 's aig a' bhean mu do dheidhinn.

IAIN OG—Mo bheannachd agaibh, a Roib. Is fheairrde mi gu'n d'thainig mi a choimhead oirbh ; agus bidh mi nis a' falbh.

ROB MOR—Cìod eile dheanadh tu, agus biodh deadh mhisneach agad.

IAIN OG—Tha sin agam a nis, agus dh'fhaoidte gur miosa 'n t-eagal na'n cogadh.

ROB MOR—Is tric a thachair e, agus chì thu gur ann mar sin a bhios e an nochd.

IAIN OG—Tha mi ag earbsa gur ann, agus nach fhada gus an cluinn sibh crònan mnatha anns an tigh agam cho math ri farum inneile. Oidhche mhath leibh, a Roib.

ROB MOR—A h-uile h-oidhche dhuit, a bhròinein; mar sin leat fhéin.

GAOL AGUS DUTHCHAS.

Le IAIN R. MACGILLE NA BRATAICH.

(Choisinn an luchd-cluiche a' cheud duais leis
a' Chomhradh so aig Mòd Ghrianaig, 1925.)

FLORAIDH—Thus' an so, a Mhairi ?

MAIRI—Tha mis' an so 's tha 'chòir sin agam—
chionn tha am Mòd is na tha e a' ciallachadh
a' tighinn air mo réir.

FLORAIDH—Tha mi 'ga do thuigsinn. Mata
tha mis' an so cuideachd—biodh a' chòir mar
a thogras i—ged nach b'fhearr i na 'chòir a
bhiodh aig an duine bhochd a bhiodh ri
chrochadh an uair a bhiodh Mòd aig Mac an
Tòisich. Is ciamar a tha gnothuichean ?

MAIRI—Math gu leor ann an doigh ; ach a'
bheil fhios agad tha mi dìreach, dìreach air rud
a chluinntinn a tha 'cur dragha nach beag
orm—ach 's e rud e nach cuir dad de dhragh
ortsa.

FLORAIDH—Mur a cuir 's e nach 'eil àite
agam dha—cha chum an soitheach ach a
làn—is tha mo làn leòr de dhraghannan air
mo shiubhalsa mar tha. Ach ciod e th'ann,
a Mhairi, eudail ?

MAIRI—Nach 'eil gu bheil Anna bheag
Thearlaich—cia'r bith ciamar air an t-saoghal
a thainig e mu'n cuairt, té nach d'fhag bun

Airidhbheagaig—a' dol a phòsadh seorsa de thuathanach a tha taobh am muigh a' bhaile so fhéin.

FLORAIDH—Tuathanach!

MAIRI—Seadh, ach ciod e is urrainn a bhi 'na leithid sin de dh'fhear. Fear Gallda air choir-eigin, gun tuigse chruthaicheadh air Gaidhlig, gun mbeas air gnothuichean Gaidhealach sam bith. Nach cianail, cianail a leithid sin—is Anna bheag seach té sam bith.

FLORAIDH—Hud! Anna bheag, ghlic. Carson a bhiodh a leithid sin a' cur iomagain sam bith ortsa. Ma tha an gaol ann—agus is cinnteach leamsa gu bheil—nach e sin an t-aon ni a tha feumail. Creid thusa nach dean té de seorsa dad sam bith a bhios fad as an rathad.

MAIRI—Is e sin do bheachdsa tha fios agam, ach chan 'eil thusa ag gabhail uiread suim de'n cheart ni sin 's a tha mise. Is dh'fhaidte nach e do bheachd idir e ach gur maith leat, mar a bu mhaith leat riamh, a bhi a' connsachadh riumsa, no ri cuid-eigin.

FLORAIDH—Tha leithid sin de chonas 'nam ghnè-sa ceart gu leor, a Mhairi. Dé am feum dhomh dol as aicheadh air rud a dh'aithnichear gu furasda air faobhar m'aodainu, ach tha mise riarichte gu leor 'nam inntinn gur a h-e gaol is riaghlair anns na gnothuichean sin—agus 's e.

MAIRI—O! dìreach. Ma their mise gur dubh am fitheach their thusa gu bheil lannir air choir-eigin eile dheth. Chan e an gaol is riaghlair. Buidheachas do'n Fhreasdal tha beagan air fhagail aig ciall té ged a bhitheadh an gaol 'ga buaireadh.

FLORAIDH—Far a' bheil an gaol—chan e dìreach déidh, a Mhairi—ach an gaol, 's e 's éifeachd—an t-aon chumhachd a tha gun choimeas air an t-saoghal so bhos, no thall.

MAIRI—Seadh! seadh! Neo'r thaing nach e rud uamhasach a tha 's a' ghaol sin. Ach c'ait a' bheil an seorsa gaoil sin r'a fhaotainn? Ma tha e ann an àit idir chan ann 's na cearnaibh so. Chan 'eil agadsa fhathast, a Fhloraidh, ach beachdan breagha, boillsgeach na seachd bliadhn' deug a dh'aois.

FLORAIDH—Seachd bliadhn' deug, a Mhairi! O nach b'e cuimhneachan gradhach dhuinn le cheile an t-am sin, ged is cian bhuidhe 's roimh sin cuideachd an uair a bhitheadh a' dol do sgoil bheag Phlocaig comhla. Bha thusa daonnan math seach mise, a Mhairi. Cha robh annamsa ach an spealg bheag, dhubh.

MAIRI—Bhiodh tu ri gu leor de chuilbheartan beaga, is tu bhiodh sin.

FLORAIDH—Cha robh iognadh ann, is b'fheudar dhomh. Bha an saoghal anns an robh sinne 'n uair ud tuilleadh 's a chòir sàmhach air son mo leithid-sa, ach gu firinneach glan, a Mhairi, chan 'eil mise 'cur umhail air mo chridhe gu bheil e aon dad ach mar a bha e an uair nach robh mi ach seachd bliadhna deug.

MAIRI—Chan ann mar sin a thigeadh dhuit a bhith mata. Tha gu leor, leor dhe'n t-saoghal air dol seachad oirnn le chéile nis agus bu chòir gu'm biodh mothachadh againn da réir.

FLORAIDH—Is far nach 'eil sin dé an cothrom a th'air, is ciod e am feum a bhith 'comhair-leachadh. Cha tig fiacaill dhomh fhéin ach na

thainig, ach ciod e dheanadh tu fhein a nis, a Mhairi, na'm biodh tu an àite Anna ?

MAIRI—Mise ! Dheanadh nach pòsainn an duin' ud ged a bhiodh a chruachan feoir 'nan cruachan òir.

FLORAIDH—Chan e dhomh.

MAIRI—O sin thusa rithis ! C'ait a' bheil an gaol mór a nis a bha thu a' moladh ?

FLORAIDH—Tha e dìreach ann an so—deas. Ma's duine ceart a th'ann idir bhiodh gaol agamsa air ann am mionaid—na'm biodh e cho pailte sin de dh'òr.

MAIRI—Chan e gaol fìor no ceart a bhiodh ann an sin idir.

FLORAIDH—Bhiodh e dhe'n t-seorsa tha dol co-dhiubh. Is tu fhéin a bha ag radh nach robh seorsa eile ann—ach 's ann a bhiodh e fuathasach fìor—chionn cha bhi'n gaol a' tighinn uair sam bith gun aobhar air choir-eiginn air a shon ; is nach bu mhath da rìreadh an t-aobhar e uiread sin de dh'òr ?

MAIRI—Cha bu mhath, cha bu mhath. An àite sin 's e freumh gach uilc. An gaol a bhios ann bu chòir dha bhi pearsanta.

FLORAIDH—Chan 'eil mi cho cinnteach idir mu'n ghaol bheag phearsanta sin—gaol air aodann—sin na th'ann mar is bitheanta. Is ciod e tha dol a thachairt an uair a dh'fhalbhas an t-aodann, is ciamar a tha chùis ri bhi an uair nach 'eil, 's nach robh riamh, móran aodainn sam bith ann. Nach b'fhearr gaol air chridhe is inntinn na eadhon air airgiod—chionn is math an caraaid an t-airgiod ged nach biodh an còrr ann. Tha e math gu

leor dh'ad leithid-sa, Mhairi, bhi bruidheann mar sin air gaol pearsanta, ach ciod e tha mo leithid-sa ri dheanamh ?

MAIRI—Tha dìreach so—'s tha thusa cur romhad mo thogail cearr an uair a thogras tu fhéin—an nì bhiodh ceart ged a chaille an saoghal gu léir air. Tha mi ag innseadh dhuit nach pòsainn idir, idir am fear sin. B'fhearr leam mìle uair fuireach mar a tha mi cia'r bith mar a bhithinn, chionn is fhearr an t-olc eòlach latha sam bith na'n t-olc aineolach.

FLORAIDH—Cha phòsadh, cha phòsadh ; ubh, ubh, cha phòsadh, 's tusa nach pòsadh. Ach chuala mise o chionn fada 'n sud mu thé eile bha toirt a mionnan nach rachadh ise gu bràth le deòin le mac òg an Iarla Ruaidh—pailte 's gu'n robh a chuid—gus an cuireadh a' bheinn a bha shìos oir eile oirre ris a' bheinn a bha shuas. Ach mu dheireadh thall, 's gu'n an ùine bhi na b'fhaide na bliadhna, chaidh i ann. O creid gur h-ise chaidh—'s ma's fìor an sgeul cha robh cion gaol oirre.

MAIRI—Cha robh an sin ach bàrdachd. Is ann tha mise a' tighinn air rùintean reusanta mar a tha iad sin ri'm factainn 's an t-saoghal an da-rìreadh.

FLORAIDH—Creid thusa mise, Mhairi, tha an saoghal mar a tha e an ceart da-rìreadh cho loma làn de'n t-seorsa bàrdachd ud 's a tha an t-ugh de'n bhiadh. Ach ciod e th'agad an aghaidh an tuathanaich ?

MAIRI—Chan aithne dhomhsa uiread is ainm an duine, a Fhloraidd. Chan ann an aghaidh an duine e fhéin—mar dhuine—a tha mi idir, tuig sin. Ach tha mi air móran de m'inntinn a

thoirt do'n cheart cheist do'm buin an fhreagairt so a tha thusa 'g iarraidh.

FLORAIDH—O chiall, an e gnothuch cho fuathasach sin a th'ann ?

MAIRI—'S e. Tha mi air tighinn a dh'ionnsuidh a' cho-dhunaidh gu bheil móran de ar seorsa-ne caoin-shuarach agus anabarrach dearmadach mu dhéidhinn ardleasnasdo' dhùthchas.

FLORAIDH—So a nis—'s ciod e tha sinn a' dearmad dhe na tha ceart 's a deanamh dhe na tha cearr ?

MAIRI—Tha so. Ged a tha sinn gu soilleir a' faicinn ar cinnidh a' dol sìos, 's a' crìonadh as uidh air n-uidh, a' call inbhe am measg nan slògh 's a' tuiteam an dlobhail misnich, tha móran dhinne a' pòsadh am measg nan Gall 's a' treigsinn ar dùthchasachd fhéin.

FLORAIDH—Is ma tha coire 'n sin chan ann oirne tha i air fad. Tha na daoine na's miosa na sinne—is bha riamh.

MAIRI—Chan ionann do na daoine. Is e còir an duine a bhean a thoirt dhachaidh leis da dhùthchasachd fhéin, is ni e sin ma's duine idir e. Ach co dhiubh theid ise ann no nach teid faodaidh esan e fhéin fuireach ann. Is mar sin mur a bi buannachd 's a' chùis cha leig e leas call a bhi ann co dhiubh. Ach is ann is mìorbhuilteach gu bheil dùthchas idir air fhàgail againn gus Mòd a dheanadh mu dhéidhinn.

FLORAIDH—Agus a bheil thu fhéin, a Mhairi, ag ràdh riumsa na'n gabhadh gille gasda, Gallda gaol ormsa—aig an Fhreasdal fhéin. a bhiodh fios carson a dheanadh e sin—ach abair na'n gabhadh, an robh agamsa ri mo chridhe a chràdh, ma dh'fhaoidte, 's a dhiùltadh?

MAIRI—"Lean gu dlùth ri cliù do shinnsir" is chi thu fhéin gur ann as toilichte bhitheas tu uile laithean do shaoghail.

FLORAIDH—Tha sin ceart gu leor 's tha mi leat cho fada sin. Is toigh leinn gu cinnteach ar cainnt 's ar cleachdainnean fhéin dìreach mar is gràdhach leinn ar pàrantan, ach, a Mhairi, chan 'eil annainne ach boirionnaich 's tha e air a radh nach còir dùthchas a bhi aig bean no aig sagart; is co-dhiubh, dhiubh chan 'eil sinne 'faotainn mar is trice ach roghainn de'n chuid as miosa. Ma tha daoine Gaidhealach an ti air mnathan Gaidhealach tha gu leor dhinne ann—agus droch coinneamh orra mur a tig iad 'g ar n-iarraidh ciod e is urrainn sinne dheanamh fo na riaghailtean leth-taobhach a th'ann. Fuireach an e? O seadh dìreach, "fuirich thusa 'n sin gus an tig feum ort" mar a thuir am fear a thiodhlaic a bhean. O gu dearbh, 's tha sinne ri bhi chòrr, fhad's a chi mise, co dhiubh dh'fhanas sinn na dh'fhalbhas sinn.

MAIRI—Chan 'eil thusa, Fhloraith, a' breithneachadh na cùise gu ceart. Seall fhéin mu'n cuairt ort is gabh beachd orra-san a rinn pòsaidhean faontrach. Nach e so a tha foll-aiseach gur sona gu mór ise a chaomhain a dùthchas fhein, eadhon 'na h-aonar, 's a choth-aich i fhein 's an t-saoghal gu toilichte mar sin, na ise dh'lobair a còir-bhreith Ghaidhealaich.

FLORAIDH—Mata, mata, Mhairi. Fhad's a thuig mise nàdur chlann daoine gus a so chan 'eil an gaol uile gu léir 'na shùgradh, ach ma bheir thusa chreidsinn ormsa nach bu chòir do nighean Ghaidhealaich sam bith—sin té aig a' bheil Gaidhlig—gaol a ghabhail air

fear Gallda, 's nach bu chòir do dhuin' uasal coigreach sam bith gaol a ghabhail air té dhinne, aidichidh mise 'n uair sin gu toilichte gu bheil stà 's an argumaid agad 's gu'm bu chòir dhuinn uile ar beatha riaghladh a réir ar dùthchais.

MAIRI—Thubhairt thu e—a' cheart rud—'s cha lugha na e a shaoras an aiteam bheag de'n dream do'm buin sinne, 's a chaomhnas gach saoihbreas cridhe 's inntinn a thugadh dhuinn r'a ghleidheadh 'n ar cànan agus creid thusa so bhuamsa, a Fhloraiddh, theid dùthchas an aghaidh nan creag agus gabhaidh an gaol stiuireadh.

FLORAIDH—Gabhaidh, a Mhairi, gus an cuir sin mise agus tusa le chéile, ma dh'fhaidte, air a' chladach leis. Ach och 's e seorsa de thoimhseachan-tarsuinn a th'anns a' cheist air fad. Am facal a their sinn air an rathad so chan e their sinn air an rathad eile. Is math dhuit fhein, co-dhiubh, aig a' bheil inntinn cho suidhichte air na puingean a th'ann—ach stad ort, o'n a tha e tighinn gu mo chuimhne. Nach bu ghasda fhéin an gille bha an Ailean òg a bhiodh a' tighinn comhla r'a athair a dh'iasgach na h-aibhne againne? Na bi tionndadh t'aodainn air falbh bhuamsa a Mhairi. Nach math a tha fhios agad nach do cheil mise dad dhe mo chridhe ort riamh—na thusa orm—'s tha e ceart gu leor a nis co-dhiubh.

MAIRI—Is e rud gle dhuilich a bha sin.

FLORAIDH—Chan e. An rud nach 'eil 's an dàn cha tachair e. Ach gu h-onorach ma bha meas agam air duine riamh bha meas agam air Ailean 's bha leithid eile aig orm,

gus an d'fhuair e sealladh ortsa 's an do chaill e a shealladh air a h-uile té eile; agus dé a b'urrainn dhomhsa dheanadh air uairean ach an rud a rinn a' chailleach—a chead a thoirt do'n laogh nuair nach b'urrainn dhi a chumail—ach cha do lughdaich sin ar càirdeas mar chàirdeas. An e nach pòsadh tu esan, Gaidhlig aige no bhuaidh.

MAIRI—Cha mhise thug bhuait e. Thainig e le a shaor thoil fhein.

FLORAIDH—Tha fhios agam fhein gu maith air a' chuid sin. Innis thusa dhomh an rud a dh'fhaighneachd mi?

MAIRI—Chan innis a chionn cha d'iarr e mi cho cinnteach sin. Ach innsidh mi so dhuit, is dh'innis mar tha, gu'm bu docha leam e na duine thachair orm riamh 's chan 'eil fhios agam air an t-saoghal c'ait an deachaidh e o chionn fada.

FLORAIDH—Is ciod e mata mu dhéidhinn Alasdair Eachainn? Bha de Ghaidhlig aigesan na dh'fhoghnadh do dhithis 's b'e an gille glan e a bharrachd air a sin.

MAIRI—Is e sin fhein a bh'ann, ach cha robh e fuathasach soirbheachail 's an ait an robh e sud, is thug e thairis air—'s bha an dealachadh buileach.

FLORAIDH—Is ann dìreach mar sin a bha. Bha h-uile sion a bh'ann ceart gu leor ach an t-airgiod. B'fhearr leamsa gur h-e mi fhuair do chothrom. Ach tha thu a' tighinn thugam, a Mhairi. Air m'fhacal is ann a bha mi ag gabhail seorsa de dh'eagal gu'n robh thu air tionndadh 'n ad bhan-fheallsanach ro-ghlic

uile gu leir airson an t-saoghail so th'ann. Ach tha thusa cho tais 's a bha thu riamh, a Mhairi, eudail nan nighean.

MAIRI—Ach is ann a tha thus' ag ùrachadh rudan dhomh a tha 'g am ghortachadh.

FLORAIDH—Tha mi duilich, duilich; fuathasach duilich, a Mhairi. Chan 'eil fhios agam fhein a bheil alt sam bith agamsa air do chridhe beag, gaolach a leigheas; so a nis, mur a dean sin e (*a's òineadh dhi litreach*) tha mise fada cearr am bharrail.

MAIRI—Co bhuidhe so.

FLORAIDH—Leugh fhein i. Thug e dhomhsa i ri toirt dhuit. Dh'innis mise dha gu'n robh thu so. Cha b'aithne dhomh c'aite 'n robh thu a' fuireach.

MAIRI—A Fhloraidd! Is ann bho Ailean a tha i.

FLORAIDH—Is ann, thubhairt mi ris na'n sgrìobhadh esan i gu'n toirinn fhéin dhuit i.

MAIRI—Is tha e a' fuireach shios an rathad so fhein.

FLORAIDH—Tha dìreach—'s esan an tuathanach. Baile mór chruidh is chaorach aige.

MAIRI—A Fhloraidd! Na bi tarring asam mar sin. Tha h-uile dad dhe so air dol gu mo cheann. Ach co, mata, a thog an naidheachd ud mu dhéidhinn Anna bhig 's e fhein?

FLORAIDH—O, co ach te nan cuilbheartan; mi fhéin a dh'iarr air Niall sud a radh riut.

MAIRI—A Fhloraidd! Gu fìor glan chan 'eil thu fhathast latha bharrachd air na seachd bliadhna deug!

FLORAIDH—Mo léir chràidh! Chan e latha th'ann gu dearbh ach dà latha bho bha mise 'n aois sin.

MAIRI—Chan 'eil mìothlachd ort rium, a Fhloraìdh ?

FLORAIDH—O, gu dearbh fhéin chan 'eil—'s an uair a thig an t-àm gu ma math a mhealas tu do naidheachd, a h-uile latha ri do bheò.

MAIRI—An tig thu g'am fhaicinn ?

FLORAIDH—Bi glé chinnteach gu'n tig.

MAIRI—Is an uair a thig thu tha mi'n dòchas nach bi thu leat fhein !

FLORAIDH—Bheic mi m'fhacal dhuit nach bi—is tomhais co bhios comhla rium ?

MAIRI—Chan 'eil fhios agam air an t-saoghal !

FLORAIDH—Mata bithidh Alasdair Eachainn. Tha e air tilleadh á America Deas is cheannaich e tigh Shuardail. Is cìod e nis do bheachd fhéin air gnothuichean ?

MAIRI—Alasdair ! O chiall beannaich mi ! Tha a bharrail nach do thachair a leithid eile so riamh—ach O nach e Ailean a dh'fhan dileas—

FLORAIDH—Is e. Cha robh air an duine bho chd ach an ni bhios air daoine matha 'm bitheantas—cìon misnich—gus an d'fhuair mi fhéin 'na charaibh. Is nach math a nis an gaol a bhith cho cinnteach sin an toiseach. Chan 'eil aon eagal id.r orm nach cuir thu fhein an dùthchas air doigh ceart gu leor—ach a chiall coisich a mach as a so. Tha daoine 'toirt an aire dhuinn. Agus a nis, a Mhairi, eudail, gu'm b'i sin a' Ghaidhlig mhaith a theagaisgeas tusa do dh'Ailean.

MAIRI—Bheir mi mo ghealladh dhuit cho cinnteach 's a tha mi'n so—stad thus' ort gus an tig an ath Mhòd.

COINNEACH BEAG AGUS DOMHNULL BAN ANN AN TIGH CHOINNICH.

Le DONNACHADH MACDHOMHNUILL, Leòdhas.

COINNEACH (*'na shuidhe air a' bheinge a' leughadh "An Albannaich."*)

DOMHNULL (*a' tighinn a steach air a shocair le a phìob 'na phluic.*) Fàilte stigh. Tha mi a' faicinn, a Choinnich chòir, gu bheil thusa aig na paipearan-naigheachd mar is àbhaist duit. Is ann agad a tha an déidh orra.

COINNEACH—Dean suidhe steach ris an teine, a Dhomhnull, a bheil sibh gu leir 'nar slàinte shìos ann an Liana nan Currucag an diugh?

DOMHNULL—Chan eil guth dhuinn ann. Tha sinn uile air ar cois agus an ceann ar gnothaich.

COINNEACH—Is mór am beannachd sin, a Dhomhnull, Nach maith, bochd 's mar a tha sinn anns an eilean so, gu bheil slàinte, sìth agus sàmchar againn ann.

DOMHNULL—Is maith da rìreadh, agus bu chòir dhuinne a bhì tàingeil gu bheil na beannaichdan móra sin againn. Ach siuthad an dràsda, thoir dhomh do naigheachd. Is e sin dìreach a ghluais o'n tigh mi.

COINNEACH—Chan eil gainne air naigheachdan de'n t-seòrsa a tha ann. Tha mi a' faicinn anns a' phaipeir so gu bheil Pàrlamaid ùr aca air a cur air chois bho chionn ghoirid, agus, gu

dearbh, ma ni na seòid ud cho ma' th 's a gheall iad cha bhi dìth bith-beó oirnne anns an eilean bho chd so.

DOMHNULL (*a' biorachadh a chluasan*)—Ma ta, mil air do bhial, a charaid! Chan eil droch fhéum againne air. Ma ghabhas roimh chùisean chan fhada gus am bi sinne air Bòrd-nam-Bochd. A bheil guth aca idir air airgid a thoirt duinn air son rathaidean?

COINNEACH—Tha, ma gheallas sinn féin ceathramh earrann na cosguis a dheanamh suas. Chan fhaigh thu sgillinn ruadh á inean na cuideachd ud gun fhios carson.

DOMHNULL—Chan iad dad is fhearr na n' fheadhainn a bha ann rompa.

COINNEACH—Bó odhar mhaol agus bó mhaol odhar. Tha an dara fear mar am fear eile. Ni iad othail gu leòir an uair a bhios iad ag iarraidh a steach do'n Phàrlamaid—dìreach mar a bha am fear a bha a' bearradh na muice ag radh, "Móran éigheach ach beagan cloimhe."

DOMHNULL—Thubhairt thu dìreach a dh'aon fhacal e. Ach bha dùil againne an uair a gheibheadh an Riaghladh ùr a steach nach biodh slon againn ri a dheanamh ach fios a chur thuca airson airgid. Fhuair iadsan a steach ach sealladh sinne a mach.

COINNEACH—Biodh foighidinn agadsa agus thig cabhair fhathast. Cho luath agus a gheibh iad airgid bheir iad dhuinne rud-eigin.

DOMHNULL—Cha leig thu a leas a bhi ag gabhail an taoibh idir. Chan eil guth aca oirnne. Ach tha mise ag ràdh riut gur h-ann bu chòir breith air chaol dà chois orra agus na cinn aca a sgailceadh ris an ursainn.

COINNEACH—(*a' briseadh air a ghàire*)—Dean thusa rud beag air do shocair an dràsda, a Dhomhnull, agus innsidh mise dhuitse mar a tha cùisean. Chan eil sgillinn aig a' Phàrlamaid ach na tha an rìoghachd a' toirt a steach le cìsean 's le rudan eile.

DOMHNULL—(*ag coimhead gu colgail*)—Cha leig thu a leas a thoirt a chreidsinn ort féin gu'n téid agad air mise a chur air ghocaireachd idir, a bhalaich. Tha de dh' airgiod aca nach eil fios aca ciod e a ni iad ris, agus is maith a dh' fhaodadh iad beagan deth a chur thugainne na'n togradh iad féin. Chan ionndranadh iad uapa e. Ach na trùthairean a tha iad ann, is ann a tha iad 'g a ghleidheadh air an son féin.

COINNEACH—Chan ann idir. Chan eil aca ach na gheibh iad bho shluagh na rìoghachd, agus féumaidh iad cunntas a thoirt as a h-uile peighinn deth. Chan eil iad a' cumail riutha féin deth na chuireadh ceann-rìgh air litir.

DOMHNULL—Bheir iad sin a chreidsinn ortsa, a bhròinein, agus air do sheòrsa, ma chuireas iad sìos anns na paipearan-naidheachd e. Ach faodaidh tusa a bhì cinnteach gu bheil imlich na corraig aig na seòid ud de na tha a' ruith tre an làmhnan bho latha gu latha.

COINNEACH—Tha cosguis mhór air an rìoghachd so. Tha arm-mara, arm-tìre, maighstirean-sgoile, agus seirbhisich a' chrùn ri an cumail suas. Seall féin an liuthad seòrsa pension a tha iad an diugh a' toirt seachad.

DOMHNULL—Tha mi dìreach air mo thàmailteachadh eadar a h-uile rud a tha ann. Faic am maighstir-sgoile againn féin le còrr agus ceithir chiad punnd Sasunnach de thuarasdal anns a' bhliadhna. Agus ciod a

tha e a' deanamh airson a phàighidh ach a' bhochdainn. Tha e 'na dhuine-uasal a' falbh ann an carbad-ola agus a' chlann bhochd air am fàgail gun fhoghlum. Sin agad uile 's na tha againne airson na tha sinn a' cosg ris an sgoil.

COINNEACH—Tha thusa tuilleadh is trom air a' mhaighstir-sgoile agus air a' chloinn.

DOMHNALL—Agus nach eil làn thìde agam! Chan eil a' chlann an diugh a' faighinn foghlum ann. Is ann a tha iad air an toil féin. Leabhar chan eil 'ga fhosgladh aig an tigh; ach abair thusa nach eil gainne air pròis, air dalmachd, agus droch oilean. Ma bheir thu comhairle orra is ann a ni iad gàire fanoid riut ann an clàr an aodainn. Sin agadsa duais foghlum an latha a rug oirnne.

COINNEACH—Chan eil mise ag ràdh idir gu bheil cùisean cho math is bu chòir dhaibh.

DOMHNALL—Chan eil idir, agus tha làn thìde againne craiceann a' bhuinn a chur air a' bhathais. Ma dh'iarras tu air leanabh òg an diugh na litrichean a ghabhail dhuit chan eil duine geal a thuigeas e. Is ann a tha an rud a chanas e coltach ri gogail nan cearc.

COINNEACH—Is e sin am fasan ùr a tha aca an diugh air na litrichean a thoirt leotha—rud ris an can a' bhan-sgoileir *phonetics*. Agus tha mi féin de'n bbeachd gur h-e móran is fhèarr na'n dòigh a bha againne an uair a bha sinn òg.

DOMHNALL—Chan e idir, agus tha a' bhuil air a' chloinn bhochd. Na'm biodh na cothraman a tha aca an diugh againne 'nar latha féin bhiodh sinn 'nar professoran leis an fhoghlum a bhiodh againn. Tha tuilleadh is

cus 'ga dheanamh ri clann ar latha-ne. An àite nam ba'ach a bhi cruaidh, tapaidh, smioral s ann a tha iad nam buigneagan coltach ri peata-caillich.

COINNEACH—Tha thu ceart. Tha mi féin is tu féin air an aon fhacal an dràsda.

DOMHNULL—Tha mi ceart. *Dentist* airson nan sùl an diugh, agus *dentist* airson nam fiacal am màireach aig an sgoil ud shìos, agus is dòcha roimh cheann na seachdain gu'm bi lighiche ann a' sealltuinn ach a bheil briseadh-troimhe air a' chloinn.

COINNEACH (*a' toirt sgrìoba air a cheann*)—Sin thu fhéin, a Dhomhnull, is tu a tha ann fhathast. 'S ann duit féin a thigeadh a dhol riutha. Ach a bheil fhios agad gur e sinne a tha a' pàigheadh gach gleòran ruadh de chosgais nan daoine sin ?

DOMHNULL—Tha agus faireachdainn, ach chan eil mi ullamh fhathast. Thàinig fear an dé a shealltuinn duit cia mhiad sùil bu chòir a bhi ann an sgealb bhuntata. Thàinig fear eile an diugh dh' fheuch am faiceadh e cia lìon tarrang a bha Iain Sheòrais ag cur an sailean tighean a' Bhùird, agus faodaidh gu'n tig té am màireach a dh'innseadh dhuit ciamar a bheir thu air na cearcan uibhean a bhi aca. Cha b'ìoghnadh leinne sin ach iadsan cuideachd. Bha fios againne air na rudan ud mu'n tàinig iad as an ubh.

COINNEACH—Agus a h-uile mac màthar dhiùbh air an carbad air cosguis na rìoghachd !

DOMHNULL—Nach e sin, a Choinnich ! Ged a thigeadh beagan airgid a mach air son rathaid a' ghlinne bithidh a' chuid is motha dheth air a chosg aig na h-àmhlairean ud mu'n ruig

-sgillinn deth sinne. Ach faodaidh sinne a bhi ag éigheach ach bithidh an t-ìm aca-san.

COINNEACH—Bha mi a' leughadh anns a' phaiper an diugh fhéin gu bheil iad a nis a' dol a thogail aois na sgoile gu còig bliadhna deug, agus gu féum gach balach is nighean, a chumar 's an sgoil an deidh dhaibh ruighinn ceithir bliadhna deug, còig tasdan fhaighinn gach seachdainn. Ciod e do bheachd féin air a sin, a Dhòmhnuille? Is iomadh té mhath a chuala mi agad.

DOMHNULL (*'ga chiortalachadh f'èin air a' bheinge*)—Tha mi seachd searbh de na h-uile rud a tha ann! Co a chuala riamh a dhà leithid? C'àite a bheil gnothaichean a' dol a stad? Cha do sguir iad gus an d'fhuair iad air pensionan a thoirt do chloinn na sgoile féin. Co dha a bheir iad an ath phension? Bheir, tha mise cinnteach, do'n fheadhainn a bhios aca anns a' phrìosan.

COINNEACH—Tha luchd-riaghlaidh an latha an diugh air dol as an rian. Bu chòir dhaibh ciall a bhi aca c'àite an stadadh iad. Tha mi aontaichte gu leòir ri pension fhaicinn aig seann daoine agus aig bantraichean, ach an uair a tha iad ag iarraidh pension a thoirt do'n chloinn tha e 'na thìde spearrach a chur orra; agus chan ann roimh an mhithich.

DOMHNULL—Tha iad air mo liathadh leis an dol a mach a tha aca! Carson nach tugadh an Riaghladh duinn airgid airson deanamh rathaidean, agus làimrigean, agus ceannach bhàtaichean? Carson nach deanadh iad oidhirp air stad a chur air na bàtaichean-sgrìobaidh? Na'n deanadh iad sin bhiodh cosnadh gu leòir againne. Ach nach mise a tha gòrach

an uair nach eil sìon saoghalta air an aire ach airgid gu leòir a chumail ris an fheadhainn is fhaide a chaidleas agus is leisge anns na bailtean móra. An àite cuideachadh a thoirt do na daoine a dheanadh cosnadh is ann a tha iad a' toirt an airgid daibhsan nach eil ag iarraidh cosnadh ann.

COINNEACH—Bhuail thu dìreach an tarrang air a ceann an dràsda, a Dhomhnuill. Ach chì thusa gun cuir iad an rìoghachd chun na bochdainn fhathast le an cuid gòraich. Ma dh'éireas cogadh a rithist cha dean muinntir an *dole* a bheag dhaibh an uair a thig a' chùis gu h-aon is gu dhà.

DOMHNULL—Fuireadh iadsan orra, ach gheibh sinne ar latha féin orra fhathast. Bha na Gàidheil gu so a' seasamh na rìoghachd, ach cha bhi iad cho ullamh ma thig an ath chogadh. Cuireadh iad na daoine do'm bheil iad a' toirt an airgid a sheasamh na dùthcha. Ach is mór m'eagal gur beag a dheanadh iad an uair a chasadh nàmhaid orra.

COINNEACH—Nach ann a bha an latha ann an uair nach robh bàta-sgrìobaidh, no pension no *dole* idir ann.

DOMHNULL—B'e sin an latha agus cha b'e an latha a rug oirne a nis. Cha b'iongnadh gum b' e a b'fhiach a mholadh. Tha iad ag radh gun tàinig foghlum, rian, is solus a steach, ach ma thainig fhuair an càirdeas, an coibhneas agus an comhfhaireachdainn an t-sitig.

COINNEACH—Chan eil mise ag ràdh idir nach eil smior na firinn agad an dràsda.

DOMHNULL—Tha smior na firinn agam gun teagamh. Tha fasanan ùra gu leòir againn, ach dé a tha sin a' deanamh ach a' mealladh

dhaoine air falbh bho an dachaidhean gu faoineasan an t-saoghail so. Biadh-nodha, aodach nodha, innealan nodha, fiacian fuadain, tighean geala le àirneis is le seomraichean ionnlaid, boireannaich air an dathadh is air am bobaigeadh, daoine a falbh na sràide gun chòmhdach cinn, organ agus piano—a h-uile sìon ùr: chan eil fiù, a nis, nach eil iad air diadhachd ùr fhéin a lorg. Tha mise an dòchas gu'n toir Dia dhachaidh mi mu'm beir an còrr orm de na breitheanais a tha ri teachd an cois mi-dhiadhachd ar latha.

COINNEACH—Tha cùisean air dol ro-fhada, a Domhnuill, ach nam biodh fios c'àite an stadadh iad bhiodh rud-eigin air.

DOMHNULL—C'aite an stad iad! Ma ta, is ann aig Sealbh Mór fhéin a tha fios. Ach ma ghabhas roimh chùisean mar a tha iad, chan fhada a théid Màiri, mo bhean, a dh'iarraidh iasad mine air a ban-nabaidh gun charbad òrdachadh a dh'fhalbhas 's a thigheas leatha.

COINNEACH—Chì thusa mar a thachras. An an ùine ghoirid chan aithne do 'dhaoine ciamar a choisicheas iad. Tha iad an diugh ag gabhail nan carbad do'n t-searmoin fhéin.

DOMHNULL—Nach ann agam a tha fios. Chosg an teaghlach agam suas ri nota ri carbadan aig na h-òrduighean mu dheireadh. Ach, a Choinnich, is beag gutha a bha agam féin agus agadsa air carbad an làithean ar n-òige. A bheil cuimhne agad an uair a bhiodh sinn gun bhròig gun stocainn a dol a choinneachadh nan eathraichean? Na 'm biodh reothadh no

sneachd ann bheireamaid leinn fàd air an seasadh sinn air a' chladach. Nach bu sinn na balaich ?

COINNEACH—Agus is ann oirnn nach tigeadh an cnatan. Ach ma ni balach an diugh sreothart théid fios a chur air ban-eiridinn.

DOMHNUL—Dìreach mar a thubhairt mi mar tha. Nach eil a' bhuil orra fhéin agus air na leigeasan glasa aca. Mar a thubhairt am fiosaiche glic, Coinneach Odhar, “Fàsaidh daoine cho lag is gu feum seiseir dhiùbh a dhol a bhuaib na h-aon chuisseig.” Càite am faigh thu duine air druim an aon bhaile riut an diugh a thogas “clach an ultaich” ud shuas ? Dh'fhalbhadh Tormod bràthair m' athar leatha fo achlais.

COINNEACH—Chan eil guth 'nar latha-ne air iomain le caman is le ball glaothaidh, no air tilgeadh na dòrnaig, ach air cluiche air *football*. Tha neart 'sam bith a tha annta air dol sìos do'n casan.

DOMHNUL—Chan eil ach beagan smuaise anns na casan féin aca. (*Ag eirigh 'na sheasamh.*) Ach 'se mise mar a tha mi air mi féin a chall ! Is fhada á so tìgh Iain Spàgaich ! Ciod e an tìde dh' oidhche a tha ann, a Choinnich ?

COINNEACH (*a' sealltuinn ris an uaireadair*)—Tha e dìreach air buille nan deich uairean.

DOMHNUL—An i uair na gréine a tha agad ?

COINNEACH—Chan i idir, ach uair *Lloyd-George*.

DOMHNUL—Chan iongnadh ged a thigeadh breitheanas air an tìr an uair a ghabhadh daoine a dh'anam orra uair *Lloyd-George* a thoirt a steach agus uair an Tighearna a chur a mach.

COINNEACH—Tha thu a' dol ro-fhada an dràsda. Chan eil cron 'sam bith anns an uair ùir. Siuthad, siuthad, dean suidhe agus cuir thuige do phlob. Tha tìde gu leòir agad falbh fhathast. Chan eil an oidhche ach òg.

DOMHNULL—Tha eagal orm gu'n tig orm falbh an dràsda, ach thig mi a nuas oidhche-eigin feuch an cluinn mi dé a tha a' Phàrlamaid a dol a dheanamh ruinn.

COINNEACH—Ceart gu leòir, mata.

DOMHNULL—Oidhche mhath leat. B' fheairde mi an conaltradh a bha agam riut.

COINNEACH (*ag éirigh*)—Oidhche mhaith leat, mata, ach féuch nach tuit thu air muin na ba riabhaich 's an dol a mach dhuit.

DOMHNULL—Is mise nach tuit.

COINNEACH—Greas ort a chéilidh a rithist.

DOMHNULL—Is mise a ni sin. A h-uile latha a chi 's na fhaic. Och, mo chreach!

COINNEACH (*ag éirigh a rithist*)—Is mi a thubhairt gu'n tuiteadh tu!

DOMHNULL (*ag éirigh*)—Na caraich, chan eagal domh. Gheibh mi féin an doras le mo làmhan.

